

5. Курова А.В. Психологія спілкування: посібник. Одеса: Фенікс. 2020. 79 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування: Підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2008. 224 с.
7. Probuska D. The Educational Aspects of Ethics. Ethics & Bioethics (in Central Europe). 2016. Vol. 6. No 3-41. P. 167-172.
8. Nunes V. B., Souza L. L. Ethical Formation in Professional, Scientific and Technological Education. Educação & Realidade. 2018. Vol. 43. No 2. P. 711-726.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЕПІЛЕПСІЇ У ДІТЕЙ, ЇЇ ВИДИ ТА СИМПТОМАТИКА

Лисенко Ріта Сергіївна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Драченко Вікторія Василівна

ORCID ID: 0000-0002-9599-3177

кандидат педагогічних наук

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Як відомо, епілепсія посідає четверте місце у світі, за поширеністю, серед неврологічних порушень (Fisher, R. S., Acevedo, C., Arzimanoglou, A., Stafstrom, C. E., Carmant, L.). Щорічно, кількість дітей з епілепсією зростає, в тому числі й в Україні. Проте, незважаючи на розповсюдженість даного захворювання, на сьогодні його проблема не є

достатньо вивченою (Колупасєва А. А., Свістильник В.О, Коноплянко Т.В., Коростій В.І, Мар'яненко Л. Б., Бабкіна Ю. А., Чернявський В.В., Федорченко Н.О.та інші).

У залежності від форми епілепсії, у дітей спостерігається більш або менш виражені симптоми, але загалом їх об'єднує така симптоматика: порушення пізнавальної сфери, розлади емоційно – вольової сфери, затримка психічного розвитку, проблеми зі соціалізацією. Дане захворювання представляє собою так званий синдромокомплекс, саме тому діти з епілепсією виступають об'єктами сучасних, глибоких досліджень спеціалістів різних галузей. Крім того, у законодавстві України було запроваджено зміни в частині про інклюзивну освіту. Було створено новий підхід, нове бачення щодо освіти та навчання дітей з особливими потребами. Він орієнтується саме на потреби дитини, а не на порушення та супутні проблеми. Такий підхід дає можливість комплексної узгодженої роботи фахівців із різних сфер, але з однією метою – допомогти дітям з особливими потребами, у тому числі з епілепсією

Мета статті: висвітлити основні причини та симптоми епілепсії у дітей, оскільки своєчасне виявлення і діагностика дозволяє почати ефективне лікування та забезпечити кращу якість життя таких дітей.

Виклад основного матеріалу. Епілепсія – це розлад головного мозку, що характеризується стійкою схильністю до виникнення епілептичних нападів, а також нейробіологічними, когнітивними, психологічними і соціальними наслідками цього стану. Захворювання має хронічний перебіг та проявляється такими симптомами як: повторні судомні або безсудомні напади, втрата свідомості, дезорієнтація, часткова втрата пам'яті на момент нападу, а також зміни особистості. Першими ознаками, які можуть свідчити про наявність епілепсії являються неконтрольовані скорочення м'язів, раптова втрата свідомості, зміни у диханні, часте кліпання та закидання очей, також наявність абсансів. Абсанси – це короточасні епізоди

«вимкнення» свідомості, які ззовні можна помилково описати як неухважність або розгубленість. Проте, під час абсансу дитина може не розуміти, що відбувається навколо, може не реагувати на навколишніх та не пам'ятати, що сталося під час нападу. Абсанси є особливо небезпечними, оскільки дитина не падає на підлогу без свідомості, у неї немає виражених судом, ззовні може здаватися, що з нею все нормально, проте варто зауважити, що в цьому стані діти можуть часто робити неконтрольовані та не логічні вчинки [6]. Крім того, поведінкові зміни також спостерігаються при фокальній епілепсії, у дітей може спостерігатися демонстрація нетипової поведінки, а саме: здійснення автоматичних рухів руками, губами, наявність дивних жестів. У деяких випадках, під час судомних нападів, спостерігається відсутність контролю над функціями організму, що призводить до втрати контролю над сечовипусканням та дефекацією [8].

Причиною даного захворювання являється паталогічне збудження окремих ділянок головного мозку, що у свою чергу є основою для початкового нападу. Саме ці осередки збудження і є причиною втрати свідомості та розвитку судом. У залежності від генетичних, біологічних та зовнішніх факторів виділяють основні причини виникнення епілепсії у дітей, серед яких:

- *Генетична схильність.* Для деяких форм епілепсії характерним є наявність генетичної основи. Варто зазначити, що це не той випадок, де хвороба успадковується дитиною від батька чи матері, така схильність являє собою саме мутації генів. Вони можуть впливати на роботу іонних каналів, які знаходяться у клітинах мозку, внаслідок чого з'являються судоми [10].
- *Перинатальні фактори.* Дана причина характеризується тим, що ураження мозку відбуваються під час вагітності або пологів. Серед них можна виділити наступні: інфекції, які вражають нервову

систему, гіпоксія плода, травми під час пологів, тощо. Така картина, у подальшому може призвести до розвитку епілепсії [2].

- *Набуті пошкодження мозку.* Тобто, це ті пошкодження, які з'явилися (найчастіше) у перші три роки життя дитини. До них відносяться: менінгіт, енцефаліт, інфекційні захворювання, також сюди входять і пухлини головного мозку, які можуть стати причиною виникнення епілепсії. Дані фактори впливають на структуру мозку, тим самим, провокуючи виникнення аномальної електричної активності у нейронах, які зазвичай фіксуються на ЕЕГ [8].
- *Метаболічні порушення.* Окремі форми епілепсії можуть бути спровоковані порушеннями в метаболізмі, тоді коли організм не може належним чином перетравити певні речовини, які у свою чергу виділяють токсини, котрі погано впливають на мозок дитини [9].

Для того, щоб визначити, у якій саме частині мозку існує вогнищеве ураження, внаслідок якого виникає судомний стан, науковцями було розроблено багато різних класифікацій, котрі об'єднують декілька конкретних форм епілепсії, які є основними і вирішальними в постановці діагнозу та підборі поточного лікування. Класифікація епілепсій є ключовим клінічним інструментом оцінки стану особи, у якої виникають напади, саме тому вона впливає на кожну клінічну консультацію, а також на проведення клінічних та фундаментальних досліджень епілепсії й розробку нових методів лікування [6].

Епілепсія у дітей може бути представлена різними формами, які відрізняються за своїми клінічними проявами та прогнозами. Отже, до основних форм належать:

- Генералізована;
- Фокальна;
- Симптоматична;
- Генетична;

- Інфекційна;
- Імунна;
- Епілепсія невизначеної етіології.

1. Генералізована.

Зазвичай, коли говорять про генералізовану епілепсію, то виділяють підгрупу ідеопатичних – генералізованих епілепсій. Ідеопатичну епілепсію діагностують у 15 – 25% серед всіх дітей шкільного віку, які хворіють на епілепсію. Хвороба розпочинається у віці від 4 до 10 років. Частіше за все хворіють хлопчики, ніж дівчатка. Її характерними клінічними ознаками є: початок із сенсомоторної аури, наявні моторні напади під час засинання та тоді коли дитина прокидається. Проте, слід відзначити, що дана форма є доброякісною, оскільки немає змін в неврологічному статусі та когнітивній сфері, такий перебіг дозволяє дитині навчатися в загальноосвітньому середовищі. Що важливо, то тут має місце ремісія, яка зазвичай настає у 98% дітей до настання пубертатного періоду [5].

2. Фокальна.

Даний вид епілепсії включає в себе унікофокальні та мультифокальні розлади, що характеризуються нападами з порушенням свідомості та без порушення свідомості, фокальні моторні та немоторні, а також з переходом у двобічний тоніко – клонічний напади. На електроенцефалограмі, як правило, виявляються фокальні епілептиформні розряди, проте діагноз встановлюється на основі клінічних даних і вже вкінці підтверджується результатами ЕЕГ [6].

3. Симптоматична.

Симптоматична епілепсія прогресує на ґрунті набутих, вроджених, спадковообумовлених, органічних та резидуальних уражень (які виникли внаслідок завершення церебрального захворювання) ЦНС. Резидуальні ураження поділяються на пренатальні (порушення міграції та/або диференціації нейронів та ін.), перинатальні (гіпоксії, кровотечі, ядерна

жовтяниця, тощо), постнатальні (черепно – мозкові травми, менінгіти, енцефаліти, інфекції, інтоксикації, тощо). Загальновідомим є той факт, що інфекції у ранньому дитячому віці є небезпечними та в половині випадків ускладнюються ураженням головного мозку (менінгіти/менінгітоенцифаліти) [1].

4. Генетична епілепсія.

До цього виду епілепсій, відносяться епілепсії, які виникли внаслідок генетичної мутації, основними симптомами є наявність судомних нападів. Такі епілепсії є досить різноманітними, але наразі гени, які її спричиняють, у більшості випадків, не є ідентифікованими [6].

5. Інфекційна епілепсія.

Даний вид епілепсії виникає, внаслідок доведеного інфекційного захворювання. Перш за все, слід зазначити, що термін «інфекційна епілепсія» описує більшим чином стан пацієнта, а не випадки нападів, які можуть виникати при гострих інфекціях, наприклад, таких як менінгт, енцифаліт чи менінгоенцифаліт [6].

6. Імунна епілепсія.

Вона виникає внаслідок імунного порушення. Поняття «імунна епілепсія» застосовується у випадку наявності аутоімунного запалення в центральній нервовій системі. Виявлення таких паталогій є особливо важливим, з погляду на те, що необхідно вчасно і правильно призначити етіотропне лікування [4].

7. Невизначена епілепсія.

У клінічній практиці кількість пацієнтів з невизначеною епілепсією є досить значною. Вона характеризується тим, що етіологію такої епілепсії вважають невизначеною до виявлення причин її виникнення. Таким дітям неможливо встановити конкретний діагноз, тому під час діагностування використовуються базові визначення на основі даних ЕЕГ та клінічних показників, наприклад «лобна епілепсія» [6].

Важливо зазначити, що основний механізм виникнення повторювальних судомних нападів потребує подальшого вивчення, незважаючи на наявність чіткої етіології. Глибше розуміння форм епілепсії сприятиме якіснішому лікуванню.

Висновки. Епілепсія — складне захворювання з різними причинами, видами та симптомами у дітей. Вчасне діагностування та лікування є критично важливими для покращення якості життя, що дозволяє дітям соціалізуватися та здобувати освітні навички на рівні з однолітками. Галузь медицини продовжує розвиватися в напрямку лікування епілепсії, і сучасні методи діагностики дають можливість досягти значного поліпшення або контролю над нападами.

Список використаної літератури

1. Візір І. В., Казьолкін А. О., Сікорська М. В. Епілепсія. Сучасні принципи діагностики та лікування. Запоріжжя: Запорізький медичний університет, 2019. 153 с.
2. Дзяк А. А., Зенков Л. Р., Кириченко А. Г. Епілепсія. Харків: Книга – плюс, 2001. 168 с.
3. Знаменська Т. К., Мартинюк В. Ю., Швейкіна В. Б. Патофізіологічні механізми розвитку епілепсії в незрілому мозку. Сучасна педіатрія, 2021. Т. 2, № 114. С. 26–30.
4. Мар'єнко Л. Б. Нові класифікації епілепсії в Україні. НейроNEWS, 2018. № 1. С. 14–18.
5. Стеценко Т. І. Фокальна епілепсія у дітей: нові підходи. Український медичний часопис, 2017. № 2. С. 1–5.
6. Berkovic S., Capovilla G., Scheffer I. E. ILAE classification of the epilepsies. *Epilepsia*, 2017. Vol. 58, no. 4. P. 512–521.
7. Fisher R. S. Definitions proposed by the ILAE and IBE. *Epilepsia*, 2005. Vol. 46. P. 470–472.

8. French J. A. Epilepsy in children: causes, symptoms, and treatment. *Pediatric Neurology Journal*, 2017. Vol. 58, no. 2. P. 178–185.
9. Thompson P. J. Metabolic causes of epilepsy. *Lancet Neurology*, 2015. Vol. 14, no. 9. P. 1097–1107.
10. Willmore L. J. Genetic basis of epilepsies. *Journal of Neurophysiology*, 2012. Vol. 108, no. 3. P. 599–610.

**РАДИКАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ «РЕГЕНЕРАЦІЯ»
ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЖІНОК,
ЯКІ ПЕРЕЖИВАЮТЬ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Лісовська Вікторія Валентинівна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Браніцька Тетяна Ромуальдівна

ORCID ID: 0000-0003-4503-3140

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогічних наук, початкової та корекційної освіти

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»,

практичний психолог

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Так складається, що під час військових дій та сурових випробувань для країни саме на жінок випадає титанічне психологічне напруження. Вона не тільки переживає за своїх рідних, які стали учасниками бойових дій (а ця доля не оминула майже кожную родину